

da ustanovni centri natančno vedo, s kakšnimi ideali je bila ustanovljena Zveza in kakšne ideale mora zastopati naprej, če hoče da bo obstala: 1. P. E. N. zastopa literaturo v smislu umetnosti, ne v smislu žurnalizma ali propagande! Bori se za razširjenje književnosti kot umetnosti iz dežele v deželo. 2. P. E. N. zastopa misel gostoljubnosti in prijateljstva med pisatelji lastne dežele s pisatelji vseh drugih dežel. 3. P. E. N. zastopa načelo, da njegovi člani ne smejo storiti ali napisati nič, kar bi pospeševalo vojsko. 4. P. E. N. se bori za človeško občevanje. 5. Besede kakor nacionalizem, internacionalizem, demokracija, aristokracija, imperialistično, antiimperialistično, bourgeoizno, revolucionarno ali podobne besede s političnim pomenom naj bi se ne rabile v zvezi s P. E. N.-om. P. E. N. nima nič opraviti z državno ali strankarsko politiko in se ne sme izrabljati za državne ali strankarske koristi nobene dežele.«

Razumništvo, ki je bilo brez moči v vojni vihri, je brez moči tudi danes in bo vse dotlej, dokler se ne bo z jasnimi načeli oprijelo svojega poslanstva. Slava Galsworthyjevemu vzoru! Fr. Stelè

»Živim za svojo zabavo«

Odkod neki ima človek takšno veselje do zbiranja, shranjevanja, spravljavanja? Kdaj se me je neki tole oprijelo? Kdaj je ono na meni obviselo? Kar nič več ne vem. Skoraj strah mi zbuja zavest, da se je vendarle zgodilo z mojo voljo ali vsaj z mojim pristankom, da je moje zanimanje obkrožalo toliko šare in s svojo privlačno silo spravilo v moje bivališče. Toliko šare, ki se je, trezen in priseben, hočem otresti, osvoboditi, od sebe in v pogubo odriniti — ne zavoljo reda in snažnosti na mojem pisalniku ter v vseh kotičkih, ki pod tem ali onim imenom predstavljajo »shrambe« v mojem bivališču, marveč zaradi reda in snažnosti, po kateri čutim vse drugačno in osebnejšo potrebo.

Z grozo se pri takih priložnostih zavem, kako me sproti zavajajo in sproti uklepajo v svoje začarane kroge stvari, ki z njimi nimam prav za prav nobenih zvez, ki z začudenjem opažam, da so postale moja lastnina in da jih nosim v sebi ter skrbno hranim.

A komaj sem vse zavrgel (saj čisto do kraja vsega zavreči nikdar ne utegnem, ker me zaloti v pozni noči spanec), že začnem znova znašati na kup.

Prav po takem »očiščenju«, ko se mi je zdelo, da sije nebeško solnce v vsak kotiček in predalček moje osnažene bítí, sem slišal besedo, kakor morda mnogokrat že prej, a sem bil preveč gluh, da bi jo bil razumel.

Ne, ne bom zapisal, kdo mi je tako govoril, zakaj zdi se mi, da je nešteto takih, ki, če že ne mislijo tako, pa vsaj tako živijo, in da sem za daljše dobe svojega življenja med njimi tudi sam. Dejal je: »Živim za svojo lastno zabavo«. (Prav za prav je dejal: »živim za svoj plaisir«.) Kolikokrat živi sleherni človek samo »za svojo zabavo«! Naj si jo privošči tako ali drugače, gosposko ali siromašno, bogato ali revno — vseeno je: živi za svojo zabavo. Gospod pa, ki mi je tako odkrito govoril, mi je še bolj odkrito povedal, da ne veruje ne v Boga ne v človeštvo ne v napredek ne v kar si bodi — z a t o

živi samo za svoj plaisir. — Ta odkrita beseda me je prvič navdala s pravo grozo. Nikdar prej se nisem zavedel, da pomeni življenje brez trdne in vseprisotne zavesti duha, življenja tja v en dan — življenje brez vere.

Samo brez vere more človek sam sebi živeti, sam sebi zadostovati, svoji koži, ki je občutljiva za vsako draž, donášati neprenehoma novih dražil, svojim živcem, ki so v neprestanem pogonu, streči z vedno novimi razvedrili, hraniti brez odmora vse svoje čute, ki terjajo svoje pravice, da iz zevajočega prepada svojega zastoja ne zavpijejo: tukaj smo, čemu smo tukaj?

Čemu smo tukaj? — Na to vprašanje veš odgovor, pa vendar nestrpno iščeš zmeraj novih in prepričevalnih potrdil. Tudi jaz sem znova začel prebirati spise môž, katerih duh je bister in ume tolmačiti skrivnosti večnih vprašanj. Tiste čase sem čital v Hugo Balloovem »Bizantinskem krščanstvu« o »Nebeški lestvi« opata Joanesa z gore Sinai, imenovanega Klimax prav po tem v trideset stopenj razdeljenem asketskem delu. Prehitevajoč Roscellinusov nominalizem, je Klimax napadal že v 6. stoletju resničnost kot kugo. Vsi naši pojmi realnosti in naravnosti so v njegovih očeh perverznost. Sebično telo je čir duše, naš »jaz« je demonska prevara. Nato govori o bėgu iz Egipta. Prav na koreniki Klimaxovega gledanja je zgradil Paul Claudel svoje »Pismo z onega sveta« o prvih petih egiptovskih nadlogah. Tiste strani v reviji »Commerce«, v katerih je Claudel prvič objavil to pismo (XXVIII, poletje 1931), sem že nekajkrat prečital in vsakikrat so me znova prevzele. Da bi se prisilil, čimbolj prodreti v njih odločilno svojstvo, sem nekatere odstavke celó prevedel iz njegove gladke plastične in prozorno izbrušene francoščine v svojo okorno slovenščino:

»Prav o Egiptu sem hotel govoriti s teboj, toda svoja stopala odtrgati od te prijazne zemlje mi je prav tako težko kakor nekđaj Izraelcem od dežele Gesen. Po vsej obširnosti Svetega pisma sem prisluškoval pripovedovanju o Izselitvi, v katero so se pomešale prerokbe Apokalipse, in nisem mogel dalje, ne da bi razvozlal dvojni naglas teh verzov, ki se jašejo. Pretresen sem.

»Mojzes je imel v puščavi svoje razodetje. Videl je Boga. Bog mu je razodel svoje ime, ki je beseda Bit, nerazdružna mu v vseh časih. Preroku je razodel tudi njegovo poslanstvo, ki je bilo osvobojenje Izraela. Izrael je v Egiptu faraonov hlapec, ki ga izkoriščajo za trda gradbena dela. Pojdi torej k faraonu ter mu reci: Pusti moje ljudstvo, vrni mi sina Izraela, pusti odtod mojega sina Izraela. Kaj naj to pomeni?

»Izrael je ljudstvo božje in je pomešano med drugo ljudstvo, je suženj drugemu ljudstvu, ki je edinole od gmotnih skrbi zavzeto in ne vé za edino in transcendentarno Bit. Ali ne najdeš po Kristovem prihodu tega položaja povsod in zlasti dan današnji? ali ne vidiš mešanice dveh družb, ene svete, v Boga obrnjene družbe, katera je Cerkev, druge poganske, v svet obrnjene družbe, ki jo duhovno imenujem Egipet? In Bog je govoril faraonom, ki so se nasledovali, takole: Pusti moje ljudstvo! Pusti mojo Cerkev! Tvoji smotri niso njen smoter! Tvoje oblike niso njena oblika! Pusti jo, naj stori svoje delo in dopolni svoje poslanstvo. Pusti mi jo! Pusti meni mojo deco! Ne oviraj mojih namenov. Ne obešaj se na Izraela, ki

vstaja za drug poklic in posluša svoje poslanstvo teptaje z nogami tvoje malike. — Prav tako govori Bog Izraelu v vsaki dobi: Pojdi! Pusti to! Otrsi se tega! Ostavi Putifarki plašč, ki ti je v spotiko! Bodi le moj! Porini z rameni! Pridi k meni v samoto, tri dni hoda! (Ad interiora deserti.) Pusti mrtvece, naj pokopujejo svoje mrličje! Pusti, naj poklekujejo sredi svojih porušenih malikov, sredi svojih naprav, ki se podirajo, in sredi vseh teh imen, ki so napol zginola — vsa ta ljudstva, katerih edino opravilo je bilo zmeraj pripravljanje lastnega groba!

»Pa to je zunanje ljudstvo, dete moje! A tudi v slehernem živem človeku sta Egipt in Izrael (Collidebantur in utero ejus parvuli, Gen. 25, 22 — Duae gentes sunt in utero tuo, Gen. 25, 25) notranje prebivavstvo, o katerem ti hočem zdaj govoriti. Nemirna množica naših misli, naših spominov, naših željâ, naših znanj, naših čuvstev. To je množica, o kateri govori molitev ob koncu maše, ko reče duhovnik Jezusu Kristu: *Populum ad te clamantem propitius respice!* To je tista zmešnjava množice, brezoblična gneča, mešanica mož in žena in otrok, ki se je stiskala okrog gore galilejske, ki je nanjo pokazal On rekoč apostolu: *Nimajo kruha.* — In na drugem mestu je zapisano: *Nimajo vina.* Sama sveta Devica je to pripomnila. — In naš Gospod reče spricho te množice oči in ust: *Miserere o super turbam.* Množica se mi smili.«

»V tej množici najdeš karkoli, ni mogoče, da bi se v nji spoznal. Na preprosto radovednost naletiš, ki je prav tako izcela in polna same sebe kakor črne pese, na sirote, na pohablence, na solzne vdove — na Izraela! Vse to vpije k Bogu hkrati in zmedeno, a samo Izrael se domisli, da bi Mu sledil, zakaj on edini ima besede življenja. In z besedami molka govori Bog našim drugim strastem, željam, znanjem, prepričanjem in navadam: Pustite ga! Pustite ga, naj gre z menoj, kamor hoče! Saj dobro vidite, da ni ustvarjen za vas. Kdaj se boste naveličali tiščati vanj in sédati na njegovo srce? Pustite ga na tri dni dolgo pot, da mi daleč od vas in vaše malopridnosti, v puščavi, opravi popolno daritev svoje volje, pri kateri bo sam žrtev in svečenik. Razgrnite se in pustite ga ven. (*Assisterunt reges terrae et principes convenerunt in unum, adversus Dominum et adversus Christum ejus. — Dirumpamus vincula eorum et projiciamus a nobis jugum ipsorum.* Ps. II, 2—3. — *Vos genus electum, populus acquisitionis — qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei.* I Pet. 2. — *Quia et ipsa creatura liberabitur a servitute corruptionis in libertatem gloriae filiorum Dei.* Rom. VIII. 21.)

»Evo, zdaj je pokrajina pred nami docela razčiščena, ako pomislimo, da je v vsakem pogovoru med Mojzesom in faraonom karal to dvojno ljudstvo.«

Faraon izkorišča Izraela v Egiptu za suženjska dela. Izdelovati mu mora opeko, to se pravi, gnesti mora ilovico, ki jo potem potisnejo v kalup — in to je opeka. To je tip serijskega dela, ki sloni le na množini, na geometriji in na številkah. Kmet ne more obstati brez božje previdnosti, industrija pa ne potrebuje zares prav ničesar drugega kot surovin in delavcev. Opeka je element hiše in mesta. Faraon ne mara dajati Izraelu niti slame, da bi z njo ojačil njegovo zmes, kakor delajo dan današnji z železnimi palicami

v cementu. Slama, to je kar ostane od žita, ko se je odluščilo zrno, kar je nekdanj bilo bistveno povezano z žitom, kar pa je zdaj ločeno od njega — to je, kar ostane od družabnih vezi, od navad in koristnih moralnih pravil, kadar se je od njih odluščila vera v Boga, kadar od religije ne ostane nič drugega kot vez. Toda niti te ne mara več faraon našega časa; za majhno srečo, za vsakdanjost moraš znašati na kup svoja življenjska načela, svoje elemente skupnosti. Vse, kar moreš nanositi gledé na negotovo hrano in na suhe zarodke: *stipulam siccam. Dispersusque est populus per omnem terram Aegypti ad colligendas paleas.*«

»Poglejmo zdaj, kaj doleti faraona, krutega trinoga, ki hoče prisiliti Izraela, da ostane v Egiptu. Egipt je dežela, ki po preroku govori o sebi: *Meus est fluvius*, čas je moj, potek dogodkov je moj, kakor reka, ki teče po sredi mojega telesa, in jaz sem samega sebe ustvaril, *et Ego feci memetipsum*. Zabraniti mu hoče, da bi praznoval Veliko noč, da bi prehodil najvišjo pot, ki mu je usojena; prav tako kakor v poslednjem času gromadijo opeko okrog Cerkve, zidove knjig brez slame, da bi ji zabranili izhod, prekoračenje, da bi odvedli iz dežele, ki je sama sebe naredila, svoje ljudstvo, ki nikjer ne najde stalnega bivališča. Od prve do poslednje prerokbe je Sveto pismo polno prisposodob, ki se ob istih idejah plodijo, kakor cveti, te vetrovnice, katerih venec obstoji iz zvitka vseh smeri. Da ne navedem več kakor en sam primer — kaj naj pomeni znamenje, ki ga daje Gospod Mojzesu: Položi svojo roko na svoje prsi in postala bo gobava! Položiti svojo roko na svoje prsi — ali ni tu mišljen človek, ki se ogleduje, razmišlja o sebi in se občuduje, ki polaga svojo roko na svoj spomenik? In ko mu Bog reče na to: Položi jo spet na svoje prsi in postala bo spet zdrava, ali ni to kesanja pogled navznoter, desna roka, orodje ustvarjenja, ki odriva ovoje in prihaja tik do srca?«

Naposled sem poiskal v svoji knjižnici še zadnjo knjigo revije »Vigile« iz leta 1950, v kateri je objavil Charles du Bos v francoskem prevodu »Dopisovanje iz kota v kot.« Poleti 1920 sta prebivala Venceslav Ivanov in M.-O. Geršenson vsak v svojem kotu v eni in isti sobi »Rekonvalescentnega doma za duševne delavce« v Moskvi. Iz kota v kot sta si pisala ta dva odlična predstavnika vzhodnjaškega duha — dvanajst pisem, katerih prvo (ki ga je napisal V. Ivanov svojemu tovarišu Geršensonu) se zame nepozabno začenja takole:

»Vem, dragi moj prijatelj in sosed mojega koticčka v tej najini skupni sobi, da ste dvomili o osebni neumrljivosti in o osebnem Bogu. Po vsem videzu pa nisem jaz poklican, da Vam dokažem pravico človeka do priznanja metafizike in do njenega poveljevanja. Zakaj, resnično, sam v sebi ničesar ne čutim, kar bi smelo terjati večno življenje. Ničesar, razen tega elementa, ki v nobenem primeru nisem jaz sam, razen tega splošnega in vseobčnega elementa, ki je v meni in ki kakor svetál gost daje mojemu omejenemu in usodno časnemu bitju v vsej zloženosti njegovega čudovitega in slučajnega sestava — enotnost in duhovno dostojanstvo. Pri vsem tem se mi zdi, da ni zastoj vstopil vame ta gost in si v meni »napravil svoje bivališče«. Menim,

da je njegov namen, podeliti meni — ki sem ga sprejel — neko neumrljivost, ki je moj razum ne more dojeti. Moja oseba je neumrljiva, ne zato, ker že je, marveč zato, ker je poklicana, da iz nič privre na dan. Kakor sleherni izvor, sleherni izbruh novega življenja, prav tako kakor moje lastno rojstvo na tem svetu, se mi vidi to bodoče rojstvo kakor resničen čudež. Jasno mi je, da v moji dozdevni osebnosti in v njenih številnih in raznovrstnih pojavih, ne bom odkril nikdar kakega zaplodka, ne enega samega atoma nekega realnega, neodvisnega bitja (to se pravi: večnega). Žitno zrno sem, ki je umrlo v naročju zemlje; toda smrt žitnega zrna je vprav pogoj njegovega oživljenja.«

Modrujem dalje: strast do zbiranja, shranjevanja, spravljanja, je povsem prirodna strast človeškega bitja; samo da človeško bitje v temi zemskega naročja, uživajoč svoji rasti neprimerno hrano (to je šara in navlaka v shrambah, miznicah in omarah) kvari samo sebe in možnosti svoje rasti. Kadar živi človek za svojo zabavo, postaja seme, ki v zemlji gnije in v procesu svojega razkrajanja slastno uživa. Seme se pa hrani za bodoče oživljenje od mokrote in toplote, ki prihaja od zgoraj, iz sveta, ki je visoko nad zemljo in do katerega v zemlji zakopano oko ne najde; samo vera in volja mu moreta priklicati milost pravega spoznanja, žejo po plodni mokroti in toploti.

Silvester Škerl

Pojasnilo h kritiki Tineta Debeljaka o Wolkerjevih »Pravljicah«

Zadnja številka lanskega Doma in sveta je na straneh 415—414 izpod peresa g. Tineta Debeljaka prinesla mestoma neupravičeno in zame krivično oceno mojega prevoda Wolkerjevih »Pravljic«, ki so že pred več kot enim letom izšle v založbi »Modre Ptice« v Ljubljani. G. kritik mi na omenjenem mestu sicer priznava, da se prevod »lepo bere«, očita pa mi razne »nepreciznosti in netočnosti« v primerjavi z originalom.

Te očitane »nepreciznosti in netočnosti« pa so nastale odtod, ker sva z g. kritikom delala po različnih virih.

Kakor je to omenil tudi g. Debeljak, Wolker pravljic sam ni nikdar izdal v posebni knjigi. To so storili šele po njegovi smrti drugi izdajatelji, ki so priredili pesnikovo ostalino v zbranem delu pa tudi v raznih izborih. Da g. Debeljak ni delal po zbranem delu, je uvodoma povedal sam, čeprav svoje izdaje ni navedel. Jaz sem prevajala po tedanji zadnji izdaji, t. j.: Dílo Jiřího Wolkerá. 3. vydání. Uspořádal, studii a poznámkami opatřil A. M. Píša. V Praze 1928.

Naloga vsakega kritika bi sicer bila, da se prepriča, če ima v rokah isti vir, kot ga je imel prevajavec, vsaj tedaj, ko pride do tolikšnih nasprotij, kot je to bilo v danem primeru. Kajti prav na podlagi tega, da sva z g. kritikom delala po različnih virih, odpade njegov glavni in najtežji očitek, da sem namreč pomembne in značilne stavke v celoti izpuščala. Tako stavkov: »ogromno ubijajočo moč njegovo in pojemanje življenjskih sil« ter »tu je bil sam, kot je bilo samo njegovo srce v nagnitih prsih« mojnavedeni original nima.